

КИНОСАЛОН В ПОДСЪЗНАНИЕТО:

СВЕТЛОЗАР ВАСИЛЕВ

ТЕКСТ
И СНИМКА
СЕВДА СЕМЕР

Не че и той не си почива с филм понякога, напротив. Но все пак предпочита киното със силно въздействие, което те кани да мислиш, да си спомняш, да наблюдаваш емоциите си. С опита си на психоаналитик и преподавател, Светлозар Василев започва преди 9 години срещите *Психоанализа и кино* с екип от други аналитици: подбират заглавия, които отключват важни наши части, и ги обсъждат със зрителите на публична прожекция. Така киното става ключът към разговор за неща, за които иначе няма много място – преживявания от детството, загуба или интимен епизод. В деня на срещата ни тъкмо излиза от печат и книгата на Светлозар – *Огледало на Въображението*, в която обяснява метода и историята му (подобни срещи има в почти всички европейски държави) и говори за конкретни заглавия. Ако предпочитате да го изживеете сами, на *София Филм Фест* следват две прожекции с дискусия – на *Студена Война* и *Джебчи*, а преди това чуйте тук Светлозар, който завърта в кадър темите как гледаме, говорим и преживяваме филми.

МЕТОДЪТ

Всичко започва много преди конкретната среща. В момента в групата модератори сме трима – Надя Кожухарова и Марина Ангелова, които са психоаналитични терапевти, и аз. Гледаме няколко заглавия и подбираме някое качествено като изкуство, но и емоционално въздействащо. После започваме помежду си да изграждаме теза от психоаналитична гледна точка, опитваме да разберем каква е темата на филма. Най-вече говорим през това как ни кара да се чувстваме, какви струни са задействани. Разбира се, проследяваме сюжета и изразните средства, музиката и кинематографията, спецификите на героите; това, което един обикновен зрител го интересува. Ние обаче навръзваме тези неща през своите реакции, мисли, спомени – това е голямата разлика между нашата подход и обичайното гледане на кино, при което човек отива, прехласва се пред екрана, понеже се идентифицира с един или друг герой, и през призмата именно на тази идентификация казва „много хубав филм!“ или „не ми харесва“. Може би това е една от причините киното да е толкова масово – сядаш в салона с други хора, там е тъмно, отпусках се и си насърчен да потиснеш някои свои рационални части, за да можеш да съпреживееш с героите.

ДИСКУСИЯТА

За някои филми се оказва, че е почти невъзможно да се обсъждат, като тези за нетрадиционната сексуалност например. Не можем да намерим езика, с който да говорим за това с най-обикновен

зрител, който отива в киносалона. А темата е важна и има какво да се каже. Когато правиме опит да обсъждаме *Нимфоманка* на Ларс фон Триер, в действителност много провокативен филм, стана ясно, че повечето хора го гледат с отхвърляне и неразбиране. Беше трудна и тежка дискусия. Все пак правим дебат и ако отсреща не могат да участват активно, ефектът е много слаб – смисълът на тези обсъждания е всеки да отнесе нещо ново за себе си, да излезат от дискусията докоснати. Аз самият бях привлечен от метода, защото всеки, след като гледа филм с приятели, има нужда да сподели и задава въпроси. Цялата тази енергия, която се отключва в киното, нуждата да питаш „това какво значи; това не го разбрах; ти как го усети!“ – според мен са важни.

ВНИМАНИЕТО

Мисля концентрирано и активно след филма, по време на гледането много рядко можеш да правиш анализ. Психоаналитичният метод предполага, че, докато съм потопен в някакъв вид отношение – било то с пациент, или пък възприемам явления в света на културата – аз използвам т.нар. свободно плуващо внимание, както съм професионално обучен. Тоест не се опитвам да се фокусирам специално върху някакви кадри, а следя цялостното въздействие върху себе си. Разбира се, понякога нещо ми привлича вниманието, струва ми се важно – често не знам защо, едва после разбирам значението му. Към филмите може да имаш много реакции – не само емоции и мисли, но и реакции на тялото, за които ние също мислим.

„ВСЕКИ, СЛЕД КАТО ГЛЕДА ФИЛМ С ПРИЯТЕЛИ, ИМА НУЖДА ДА СПОДЕЛИ И ЗАДАВА ВЪПРОСИ. ЦЯЛАТА ТАЗИ ЕНЕРГИЯ, КОЯТО СЕ ОТКЛЮЧВА В КИНОТО, НУЖДАТА ДА ПИТАШ „ТОВА КАКВО ЗНАЧИ; ТОВА НЕ ГО РАЗБРАХ; ТИ КАК ГО УСЕТИ“ – СПОРЕД МЕН СА ВАЖНИ“

В него също може да има усещания за шок, отвращение, ужас. Може да ти се разтупа сърцето, да изпиташ болка – все неща, които не смятаме, че са случайни.

РЕЖИСЬОРИТЕ

Те невинаги се вълнуват от този аспект на киното. Вим Вендерс, с когото имах щастието да разговарям, например се интересува конкретно от психоанализа – гледа на някои свои филми (като *Снимки в Палермо*) като на негова лична анализа. С Рубен Йостлунд, режисьорът на *Форсмажор* и *Квадратът*, се срещнах на европейски конгрес на психоанализата в Стокхолм, където той беше гост – имаше прожекция и разговор с него. Понеже бяхме обсъждали *Форсмажор* в клуба, го питах за някои неща, а той изобщо не се беше сетил, че там има подобни пластове. Не е имал съзнателно идея да ги засяга, което не пречи те да присъстват. Има автори, които казват, че това не ги вълнува и че не вярват в психоанализата, други подхождат с любопитство какво сме открили във филма им.

ПРОЧИТЬ

На нашите срещи винаги започваме с това кой как се чувства, кои моменти са му въздействали, кои са интересните, важните, необяснимите елементи. Дискусията става вид сверяване на

мнението, в което се опитваме да кажем какво говори за нас този филм – какво е отражението му върху нашата емоционалност и опит. Ако напишаш важните елементи, обикновено са сходни – психоаналитици от Германия, ЮАР и България най-вероятно ще стигнат до подобни места, макар и по различни пътища. Колкото и да е личен, в крайна сметка този прочит не е напълно субективен – тук е проверката на валидността на интерпретацията. А пък различията също са нещо, за което мислим.

КЛИШЕТАТА

Имам поне десетина книги за стереотипите в киното, това е доста изследвана тема. Да кажем възприетията за мъжа и жената влизат във филми, като представят нея като сексимвол, а него като мачо герой, който се справя с всеки. Киното е започнало да се променя в резултат на културологични, феминистични или психоаналитични критики. Дълго време някои холивудски филми са закрепвали патриархалните стереотипи, а в извместен смисъл продължават да ги крепят. И заради това си струва човек да мисли задълбочено – защото много хора се подхлъзват да мислят „ами мъжът е безчувствен, жената е слаба... единият е добър, другият е лош“. Следващият ни филм например, *Студена война*, представя според мен целенасочено много естетически една история – дотолкова, че си съблазнен да харесаш героите и да смяташ, че тяхното е голяма любов. Краят обаче те кара отново да се замислиш дали е така. ◀

**Книгата на Светлозар Василев
Огледало на Въображението е
в книжарниците от Colibri за 18лв**

**Групата Психоанализа и кино е във
фейсбук, следващите събития са
Студена война (24 март, 16:00, Дом на киното)
и Джебчии (31 март, 16:00, Дом на киното)**